

سرنخ معما

به بهانه اکران «منگ»، تازه‌ترین ساخته دیوید فینچر

سراغ تیتراژ برخی از فیلم‌های اورفتم

نمایی از تیتراژ فیلم «زودیاک» که حال و هوای مرموز قاتل زنجیره‌ای فیلم را منتقل می‌کند ■

فضای معمایی و عمدتاً دلهره‌آور، جای خود را به درامی درباره سینما و احوالات یک نویسنده فیلمنامه داده، اما می‌توان با گذراندن پیش‌نیازی به نام همشهری کین، از شخصیت جذاب منگ با بازی گری اولدمن لذت برد و از فینچر و پدرش تشکر کرد که موشکافانه سراغ جنبه‌های کمتر مطرح شده درباره اثر بزرگ اورسن ولز رفتند.

شش سال پس از دختر گمشده دوباره سروکله دیوید فینچر در سینما پیدا شده، آن هم با فیلمی درباره فیلمنامه‌نویس همشهری کین، هرمن جی منکوویچ؛ فیلمی که در چند نظرسنجی در مقاطع مختلف، عنوان بهترین فیلم تاریخ سینما را به دست آورد. اگرچه منگ، چندان فیلمی فینچری نیست و آن هیجان و تعلیق و

۱. منگ / ۲۰۲۰

پدر-پسری

فینچر قرار بود منگ را خیلی زودتر از اینها و در دهه ۹۰ بسازد، اما اصرارهای او برای ساخت یک فیلم سیاه و سفید با اقبال مدیران کمپانی‌های فیلمسازی روبه‌رو نشد. صوری فینچر سرانجام در ۲۰۲۰ نتیجه داد و منگ به سبک همشهری کین و برای ایجاد حال و هوای همان دوره، به شکل سیاه و سفید ساخته شد. اگرچه فیلمساز در تیتراژ اول، از فونتی آشنا و کلاسیک استفاده کرده و نوشته‌ها مثل برخی فیلم‌های دهه ۴۰ به سمت بالا حرکت می‌کند، اما شاید بهتر بود فینچر از همان فونت همشهری کین در تیتراژ اول استفاده می‌کرد. با این حال حرفی که فیلم منگ می‌زند، یعنی اهمیت فیلمنامه‌نویس در تیتراژ فیلم رعایت شده و اسم گری اولدمن به عنوان بازیگر نقش منکوویچ به شکل بزرگ و برجسته‌ای روی تصویر ظاهر می‌شود. فیلمنامه‌نویس فیلم منگ هم جک فینچر، پدر دیوید فینچر است؛ فیلمنامه‌نویسی که سال ۲۰۰۳ و در ۷۲ سالگی از دنیا رفت و عمرش قد نداد تا متن خلق شده خودش را به صورت فیلم ببیند.

۲. دختر گمشده / ۲۰۱۴

بر اساس رمان...

فینچر از جمله کارگردان‌های سینماست که به اقتباس ادبی اهمیت می‌دهد و چند فیلم این‌چنینی در کارنامه دارد. یکی از این فیلم‌ها دختر گمشده است و همان‌طور که در تیتراژ اول فیلم اشاره می‌شود، فیلمنامه را خانم گیلیان فین براساس رمان دختر گمشده به قلم خودش نوشت. دختری با خالکوبی اژدها، مورد عجب بنجامین باتن، زودیاک و باشگاه مشتزنی، از دیگر آثار اقتباسی فینچر است.

۳. بیگانه / ۱۹۹۲/۳

بعد از ۲۸ سال

یکی از بازیگران بیگانه ۳، اولین فیلم سینمایی فینچر، چارلز دنس بود. فینچر بعد از ۲۸ سال دوباره سراغ دنس رفت و نقش ویلیام راندولف هرست - که شخصیت مورد الهام منگ برای خلق شخصیت چارلز فاستر کین بود - را به او سپرد و با (و چارلز دنس) در تیتراژ، به دوستی دیرپا و همکاری دوباره‌اش با این بازیگر ادای احترام کرد.

وسر آخر
این‌که

۵. هفت / ۱۹۹۵

غایب بزرگ

فیلم هفت همان‌قدر که یکی از جذاب‌ترین آثار تاریخ سینماست، تیتراژ درخشانی هم دارد؛ این تیتراژ ساخته کایل کوپر با اِلمان‌هایی از قتل و جنایت که چشم‌اندازی از فضا و قصه فیلم را با همراهی موسیقی مخوف و بیمارگونه هاوارد شور، به‌طور سربسته پیش روی تماشاگر قرار می‌دهد. اما شاید مهم‌ترین نکته این تیتراژ بجز بحث گرافیکی و محتوایی، غیبت اسم یکی از بازیگران نقش‌های اصلی باشد. در تصمیمی خودخواسته اسم کوین اسپسی، بازیگر نقش قاتل فیلم، جان دو در تیتراژ اول نوشته نمی‌شود تا تماشاگران، پیش‌زمینه ذهنی درباره قصه نداشته باشند و نتوانند قاتل

فیلم را حدس بزنند. درست برعکس فیلم‌های وطنی که معمولاً اسم بازیگران اسم و رسم دار نقش قاتل را به صورت (و) می‌نویسند و تماشاگران حتی با اندک علم سینمایی می‌توانند از میانه‌های فیلم و حتی اوایلش از قاتل بودن آن بازیگر مطمئن باشند! مورد دیگر رفاقت اسپسی و فینچر است که ادامه پیدا کرد و اسپسی بعدها مجری طرح «شبکه اجتماعی» و بازیگر «خانه پوشالی» به کارگردانی فینچر شد. او قرار بود نقش منگ را هم بازی کند که این اتفاق نیفتاد و در نهایت و بعد از سال‌ها نقش به اولدمن رسید.

۳. دختری با خالکوبی اژدها / ۲۰۱۱

حال و هوای جیمزباندی

دنیل کریگ، آخرین جیمزباند تاریخ سینما تا اینجا با وجود تلاش‌هایی برای بازی‌های مختلف و کاراکترهایی دور از باند، همچنان زیر سایه باند است. حضور و بازی‌اش در همین دختری با خالکوبی اژدها، اگرچه در فضایی جیمزباندی نیست، اما شمایل باند روی فیلم سایه انداخته و بجز اینکه روزنامه‌نگار بزن بهادری می‌بینیم که کم‌از‌مأمورام آی سیکس ندارد، تیتراژ فیلم هم حال‌وهوایی جیمزباندی دارد و آن تصاویر گرافیکی با آهنگ ضربی و پر حجم، انگار به‌خاطر حضور دنیل کریگ است.

۴. زودیاک / ۲۰۰۷

مرموز و نامشخص

فینچر در همان تیتراژ اول فیلم زودیاک هم حواش به مرموز بودن این قاتل زنجیره‌ای و «هیچ‌گاه دستگیر نشده» بود و اسم فیلم (زودیاک) بدون کوچکترین بزرگنمایی و فونتی بزرگ‌تر از دیگر نوشته‌ها بر گوشه‌ای از تصویر - نه حتی وسط قاب - نقش می‌بندد. یکی دیگر از نکات قابل اشاره تیتراژ، ظاهر شدن اسم سه بازیگر اصلی فیلم (مارک رافالو، جیک جیلنهال، رابرت داوونی جونیر) به صورت همزمان است که می‌توان آن را به عنوان اندازه اهمیت این سه نقش در حل پرونده زودیاک در نظر گرفت.

ایران جمعه شماره ۳۲ دوره جدید (ضمیمه آخر هفته روزنامه ایران)

صاحب امتیاز: خبرگزاری جمهوری اسلامی / مدیر مسئول: مهدی شفیعی / سردبیر: جواد دلیری
معاونان سردبیر: امیر یوسفی / سرگه بارسقیان / طراحی لیات: خسرو نقیعی / دبیر ویژه‌نامه: محسن بوالحسنی / دبیر مجله دوم (پرسه): میترا فردوسی
تحریریه: صابر محمدی، ابراهیم افشار، نگار حسینی، فرحناز دهقی، فاطمه رجبی، مریم میری، علی رستگار، یگانه خدای، بهناز مرشدی و کیمیا سادات
دبیر اجرایی: جواد عبدی / دبیر عکس: ابوالفضل نسایی / مدیر هنری: محمد طاهری / مدیر فنی: حجت حکیمی
صفحه‌آرایی: محمد عباسپور، دنیا حق‌شنو، مهدی بخشی / ویراستاری و حروفچینی: گروه ویراستاری و حروفچینی «ایران»
لیتوگرافی و چاپ: مؤسسه فرهنگی مطبوعاتی ایران